

Retorikai szerkezet és igehasználat angol absztraktokban: Magyar és nemzetközi nyelvészeti cikkek összehasonlítása

Doró Katalin¹

Szegedi Tudományegyetem, Angol-tanárképző és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék

DOI: 10.14232/edulingua.2023.1.1

Az utóbbi években számos tanulmány foglalkozott különböző tudományágakban, nyelven és országokban publikált absztraktokkal. Ezek zöme az absztraktok retorikai felépítésével foglalkozott, de egyre nagyobb figyelem fordul a nyelvi megformáltságra, azon belül is az igehasználatra. Nagyon limitált azonban a magyar szerzők által közölt angol nyelvű absztraktok elemzése. A jelen tanulmányban két neves alkalmazott nyelvészeti folyóiratban, az *Alkalmazott Nyelvtudományban* és *Applied Linguistics*-ben publikált angol nyelvű összefoglalókat elemzem. Kétszer 50 absztraktot választottam ki a 2013 és 2022 közötti időszakból. A magyar absztrakt korpusz magyar nyelvű tanulmányok mellett megjelenő angol összefoglalókat tartalmaz, melyek a magyarul nem beszélők számára is értelmezhetővé és önállóan érthetővé kell, hogy tegyék a publikált műveket, ezért megformáltságuk kifejezetten fontos. A vizsgálat először a retorikai szerkezeteket tekinti át, majd a három leggyakrabban előforduló retorikai mozzanatban (*Célok, Módszerek és Eredmények*) külön-külön vizsgálja az igeik, az igeidők, és a módbeli segédigék használatát. Az eredmények azt mutatják, hogy a magyar szerzők többsége az angol referencia-korpuszhoz hasonló strukturális megoldásokat alkalmaz, bár kevesebb mozzanatot és lineárisabb szerkezetet találunk náluk. A jelen és múlt idők aránya közel azonos a két korpuszban, a jelen idő dominál. A magyar szerzők közül néhányan egyéni megoldásokat alkalmaznak, amelyek inkább kollokvialis hatást keltenek. Reményeim szerint ez a kutatás hasznos referenciául szolgál a magyar kutatók számára, hogy fejlesszék tudományos írással kapcsolatos tudatosságukat.

Kulcsszavak: absztraktok, empirikus tanulmányok, retorikai szerkezet, igeidő, íráspedagógia

1. Bevezetés

A tudományos publikációk területén az absztraktok a cikkek nélkülözhetetlen részévé váltak. A tanulmányok nagy többsége ma már tartalmaz egy informatív, jellemzően 150 és 250 szó közötti összefoglalót, amely összegzi a kísérő cikk fő megállapításait. Vitathatatlan, hogy az absztraktok egyre fontosabb szerepet játszanak a tudományos életben, a tudás előállításában és terjesztésében is. A megnövekvő tudományos információáradatban az olvasók a címek mellett az összefoglalókra támaszkodhatnak, hogy kiszűrjék a relevánsnak tűnő tartalmakat és segítségükkel eldöntsék, mi az, amit érdemes tovább olvasniuk vagy későbbi tanulmányozásra elmenteniük. A kutatói közösségekben betöltött fontos szerepük és funkciójuk miatt az absztraktok önálló műfajnak számítanak, amelyek információs és promóciós szerepet is

¹ Szerző e-mail címe: dorokati@lit.u-szeged.hu; <https://orcid.org/0000-0001-8085-4839>

ellátnak, azonban ezek csak jól megformált és önállóan is érthető szövegek esetében érvényesülnek.

Úgy tűnhet, hogy könnyű absztraktot írni, hiszen a tanulmányok tömörített változatait kell létrehozunk. Gyakran okoz azonban dilemmát, hogy mi fér bele egy rövid összefoglalóba, ellenőrizzük a szószámot és a tartalmat, hol hozzáteszünk, hol elveszünk, mire kialakul a végső változat. És mindennek ellenére legtöbbször azt érezzük, hogy valami hiányzik. Még összetettebb a feladat, ha a tanulmány és a kért absztrakt nem azonos nyelvűek. A tudományos élet globalizációja egy erősen versengő és értékelés-orientált kutatási kultúrát teremtett, ahol az egyéneket publikációs listájuk hossza és minősége alapján ítélik meg. Ráadásul nem csak hogy nagyobb szükség van a publikálásra, de ezt egyre inkább egy olyan tudományos angol nyelven kell tenni, amely speciális nyelvi készségeket igényel mind az anyanyelvi, mind a nem anyanyelvi beszélőktől. Ma már minden tudományterületen elvárás az idegen nyelvű publikálás, ugyanakkor a tudományos folyóiratok a nem angol nyelven készült cikkek mellé is egyre gyakrabban kérnek angol nyelvű összefoglalókat vagy rövid kivonatokat.

Nem véletlen tehát, hogy az utóbbi másfél évtizedben egyre több tanulmány jelent meg angol nyelvű absztraktok elemzéséről, melyek jelentős tudományterületi különbségekre világítanak rá, vagy összehasonlítást végeznek anyanyelvi és nem anyanyelvi, illetve tapasztalt és kezdő szerzők között. Fokozódó érdeklődés övezi a szövegstruktúrát, a grammatikai vagy lexikai szempontokat, amelyek annyira szerteágazóak, hogy számba vételükre itt nincs lehetőség. Nagyobb korpuszt elemző, friss áttekintő munkákra lásd a témában például Jiang és Hyland 2022-es és 2023-as tanulmányát; ezek azért is különlegesek, mert a tudományterületi összehasonlításon túl diakrón aspektust is tartalmaznak, tehát rávilágítanak a változó trendekre.

Különösen érdekesek azok a cikkek, amelyek egyszerre vizsgálják a retorikai szerkezetet és az egyes mozzanatokban megtalálható nyelvi jelenségeket. Ezen belül is az igeidő használat kulcsfontosságú kérdésnek tűnik (dar & Soleh, 2022; Jiang & Hyland, 2023; Nurhayati, 2017; Tseng, 2011). A szerzők gyakran stílusútmutatókhoz és publikációs kézikönyvekhez fordulnak nyelvi tanácsért, melyekben az igehasználatra vonatkozóan találhatunk ugyan néhány utalást, azonban meglehetősen leegyszerűsített formában, amelyek nem tükrözik a publikációkban megjelenő sokszínűséget vagy az időbeli változásokat (lásd pl. Jiang & Hyland, 2023).

A nemzetközi érdeklődéssel szemben magyar kutatók által idegen nyelven írt absztraktokról készült empirikus kutatásokról szinte alig olvashatunk (Doró, 2014, 2020; Götz, 2015; Veszelszki, 2018), bár készült néhány, a tudományos írásra vonatkozó egyéb összehasonlító munka (lásd pl. Árvay & Tankó, 2004; Márta, 2018; Neumayer, 2014). Ezért ez a tanulmány ezt a hiányosságot kívánja orvosolni azáltal, hogy feltárja egy alkalmazott nyelvészeti magyar folyóirat absztraktjainak retorikai szerkezetét és a három leggyakoribb mozzanatban (a célokra, módszerekre és eredményekre vonatkozó részekben) előforduló igehasználatot. A vizsgálat fókuszában olyan angol nyelvű absztraktok állnak, amelyek magyar empirikus cikkek mellett jelentek meg. Ezeket összehasonlítom egy vezető nemzetközi folyóirat azonos módszerrel kigyűjtött absztraktjaival, hogy lássuk, mennyire mutatnak hasonló retorikai szerkezetet és igehasználatot a magyar szerzők írásaival.

2. Elméleti háttér

2. 1. Retorikai szerkezet kutatása absztraktokban

A tudományos közlemények retorikai szerkezetének vizsgálata Swales korai munkáira épült (Swales 1981, 1990), aki megalkotta a CARS modellt (*creating a research space*, magyarul *a kutatás terének megalkotása*, KTM), ami még mindig az egyik leggyakoribb retorikai modell, amit mind kutatási, mind íráspedagógiai céllal használnak. Ebben három nagyobb egységet, ún. mozzanatot (angolul *moves*) nevezett meg, amelyeket kisebb alcsoportokra, ún. lépésekre (angolul *steps*) bontott tovább. Megtaláljuk például a bevezetők lépései között a *Célok meghatározását* valamint a *Tanulmány felépítésének áttekintését*. Szintén a bevezetőkre dolgozták ki az IMRD vagy IMRAD modellt, amelynek az elnevezése a négy vizsgált mozzanat angol nyelvű rövidítéséből kapta a nevét (*Introduction, Methods, Results (and) Discussion*, azaz *Bevezető, Módszerek, Eredmények, Tárgyalás*) (lásd Bhatia, 1993; Lorés, 2004). Bár később az absztraktok elemzésére önálló, többnyire öt mozzanatból álló modellek születtek, az IMRD modellt magyar szerzők is használták összefoglalók feltérképezésére (Götz 2015, Neumayer 2009). A kifejezetten nyelvészeti absztraktokat vizsgáló tanulmányok ötmozzanatos modelleket alkalmaztak, amelyek bár a mozzanatok elnevezésében kissé eltérnek, a mozzanatok funkciói majdnem teljesen megegyeznek, ami lehetővé teszi a tanulmányok összehasonlíthatóságát. Az 1. táblázat bemutat néhány ilyen modellt és a jelen tanulmányban is használt magyar terminológiát, valamint az egyes retorikai mozzanatok kommunikatív funkcióit (a mozzanatok rövidítve M1, M2, stb. is jelölik).

Tseng (2011) rámutatott arra, hogy a tudományos folyóiratokban az absztraktok készítésének tényleges gyakorlata nem mindig illeszkedik ehhez a modellhez, ráadásul a különböző tudományágak és folyóiratok is eltérő mozzanatszerkezetet mutatnak. Tseng arra jutott, hogy a 2., 3. és 4. mozzanat kötelező, míg az 1. és 5. mozzanat opcionális, bár ez nem azt jelenti, hogy minden absztrakt tartalmazná a középső három mozzanatot. Ez egybecseng más kutatók eredményeivel, akik a szélső kettő mozzanatot általában kevésbé dominánsnak találták, bár meglehetősen nagy különbségeket láttak egyes folyóiratok között is. Ezek közül néhány tanulmányt a 2. táblázatban láthatunk.

1. táblázat. Absztraktok retorikai szerkezetére vonatkozó modellek és kommunikatív funkcióik

	Dos Santos (1996)	Hyland (2000a)	Swales és Feak (2004)	Mozzanatok magyarul	Kommunikatív funkcióik
M1	Situating the research	Introduction	Background	Bevezetés	A cikk elhelyezése, eddigi kutatási eredmények bemutatása, háttér és kontextus, definíciók megadása
M2	Presenting the research	Purpose	Aim	Célok	A kutatási célok és hipotézisek bemutatása
M3	Describing the methodology	Method	Method	Módszerek	Az alkalmazott módszerek, eszközök, adatgyűjtési eljárások és elemzési módszerek rövid bemutatása.
M4	Summarizing the results	Product	Results	Eredmények	A főbb eredmények, adatok, argumentáció bemutatása
M5	Discussing the research	Conclusion	Conclusion	Tárgyalás	Az eredmények értelmezése, a célokon túli kiterjesztése, az eredmények felhasználhatóságára utalás, további kutatások kijelölése

2. táblázat. A mozzanatok előfordulási aránya alkalmazott nyelvészeti absztraktokban

	Bevezetés	Célok	Módszerek	Eredmények	Tárgyalás
Dos Santos (1996)	40%	93%	92%	75%	58%
Pho (2008)	30-50%	100%	90-100%	100%	50-70%
Suntara & Usaha (2013)	44%	83%	86%	87%	69%
Fatma & Yağiz (2020)	29-100%	100%	71-100%	100%	86-100%

A fenti táblázat százalékos eredményeiből könnyen kikövetkeztethető, hogy gyakoriak a négy mozzanatból álló absztraktok, de előfordulnak csak három részből összetevődők is. A

mozzanatok mintázatával kapcsolatban a korábbi kutatások azt mutatták, hogy az alkalmazott nyelvészet területén a leggyakoribbat a *Célok-Módszerek-Eredmények-Tárgyalás*, a *Bevezetés-Célok-Módszerek-Eredmények-Tárgyalás*, a *Bevezetés-Célok-Módszerek-Eredmények* és a *Célok-Módszerek-Eredmények* összetételű sorrendek (Fatma & Yağiz, 2020, Hyland, 2004, Suntara & Usaha, 2013, Pho, 2008). Hyland (2004) szerint a bevezető és a következtetés mozzanatok használata az absztraktokban növekvő tendenciát mutat. Azt is érdemes kiemelni, hogy a hármas tagolású *Célok-Módszerek-Eredmények* típusú összefoglalókat Fatma és Yağiz (2020) gyakoribbnak találta a török nyelvészek, mint az angol anyanyelvi szerzők körében.

Korábbi tanulmányok arra is felhívják a figyelmet, hogy a mozzanatok sorrendje általában követi az ötmozzanatos modellekben szereplő sorrendet, de előfordul fordított sorrend is, amikor például a célok megelőzik a háttérre vonatkozó bevezetőt, vagy a módszerek a célokat. Ez utóbbi különösen gyakori akkor, ha határozói mellékmondatban a mondat elején egy igei főnév (gerund) vagy főnévi igenév (to+infinitívben) szerepel (Dos Santos, 1996, Pho, 2008, Fatma & Yağiz, 2020)

2. 2. Igeidők használata nyelvészeti absztraktokban

Az absztraktok nyelvi megformálására vonatkozó egyik korai tanulmányban Graetz (1985) a mellett érvelt, hogy az absztraktokra a következő négy szempont jellemző: a múlt idő, a harmadik személy, az aktív igealakok használata és a tagadósók kerülése. Azóta ezeket az általános állításokat számos kutatás finomította, kiemelve egyrészt az absztraktok egyes mozzanataiban betöltött szerepüket, másrészt a tudományterületi különbségeket, harmadrészt az egyéni különbségeket és az íráskonvenciók változását is. Jiang és Hyland (2023) kiemelik, hogy az igeidő megválasztása nem egyszerű nyelvtani, hanem retorikai döntés is egy olyan komplex folyamatban, amelyben a szerzők igyekeznek a kutatással kapcsolatos megállapításaikat az olvasók számára hihetővé és meggyőzővé tenni.

Szintén egy korai tanulmányban, amely orvosi témájú absztraktokat vizsgált, Salager-Meyer (1992) rámutatott a retorikai funkciók és az absztraktokban használt ragozott igealakok és módbeli segédigék közötti szoros kapcsolatra. A szerző arról számolt be, hogy a három leggyakoribb igeidő (egyszerű jelen, egyszerű múlt és befejezett jelen) az összes ragozott igealak 89,8%-át tette ki. Ezen belül a múlt idő dominált 51,4%-kal, míg a jelen idő az összes igeidő egyharmadát (32,8%) tette ki. A cél, a módszerek, az eredmények és az esetek bemutatása részekben főként a múlt időt használták a szerzők, míg a bevezető megjegyzések, az általános érvényű állítások, az adatok összegzése, a következtetések és az ajánlások túlnyomórészt jelen időben álltak. A befejezett jelen időt (Present Perfect) a korábbi kutatásokra való hivatkozásként láthatjuk. Dos Santos (1996) alkalmazott nyelvészeti összefoglalók vizsgálatában arra a megállapításra jutott, hogy mind a három központi mozzanatban a múlt idő dominál, a célok esetében az egyszerű múlt 35%-ot, a módszereknél 96%-ot, míg az eredményeknél 78%-ot tett ki. Tseng (2011) szintén alkalmazott nyelvészeti összefoglalók esetében kimutatta, hogy a jelen időt elsősorban a háttér, a célok és a következtetések bemutatására, míg a múlt időt a módszertan és az eredmények tárgyalására használták. Az angol anyanyelvű és nem anyanyelvű első szerzők közötti különbségeket elemezve Tseng arra a megállapításra is jutott, hogy az anyanyelvűek a célok és eredmények esetében többet használták a jelen időt, mint a nem anyanyelvűek. Láthatjuk, hogy a fenti tanulmányok

megállapításai csak részben egyeznek, ami adódhat a vizsgált résztudományterületek vagy folyóiratok hagyományaiból, de időbeli változásokból is.

A kisebb léptékű tanulmányokkal szemben Jiang és Hyland (2023) szokatlanul nagy, hatezer absztraktra és négy tudományterületre kiterjedő vizsgálatot folytatott, amely a múlt idő használatára is kitért. Eredményeik azt mutatták, hogy a múlt idő leginkább a módszerek és az eredmények leírására jellemző. Használata legdominánsabb a biológia területén, ezt követik a szociológia, az alkalmazott nyelvészet és a mérnöki tudományok. Diakrón módszerükkel azt is feltárták, hogy az elmúlt 30 év alatt az alkalmazott nyelvészeti absztraktokban megnövekedett a múlt idő használata, míg máshol csökkent. Ezt azzal magyarázzák, hogy a biológiában a múlt idő a tényként való közlésben segít, míg máshol a szerzők a meggyőzés céljából, a konkrét kutatáson túlmutató, általánosabb érvényű megállapításaikhoz inkább a jelen időt használják. Nagy hasonlóságot talált Jiang és Hyland (2023) a négy vizsgált tudományág között abban, hogy a szerzők a sok múlt idejű kopula (*was, were*) mellett a lexikális igeeket a kutatási cselekményekre, azaz a kutatási lépésekre és az eredmények leírásában használták (pl. *used, analyzed, examined*), valamint úgynevezett diskurzus igék (*discourse verbs*) is előfordulnak a célok és az eredmények leírásában és értékelésében (pl. *suggested, discussed, reported*).

2. 3. Absztraktokra vonatkozó íráspedagógia és írástámogatás

Ahhoz képest, hogy mennyire fontos szerepet töltenek be a szerzők tudományos érvényesülésében az absztraktok, az erre vonatkozó íráskészségek fejlesztésére kevés figyelem jut (Campbell, 2019; Tverdokhlebova & Makovskaya, 2022; Veszelszki, 2018). Általában implicit módon, az azonos szakterületen publikált absztraktok olvasásával alakítanak ki maguknak a kutatók egy elképzelést arról, hogy hogyan is néz ki egy absztrakt, milyen szerkezeti és nyelvi elvárásoknak kell megfelelnie. Ha a szerzők az egyetemen vagy pályafutásuk elején részesülnek is angol íráspedagógiai képzésben, aligha kapnak megfelelő tájékoztatást az absztraktok írásáról. Ez tipikusan olyan műfaj, amellyel konferenciára történő jelentkezéskor vagy tanulmányok beküldésekor találkoznak a doktori hallgatók, illetve a kutatók, de leginkább hosszra és szerkesztésre vonatkozó elvárásokat támasztanak a szerzőkkel szemben, tartalmi vagy retorikai javaslatokat kevéssé tartalmaznak. A tudományos írás tanításáról szóló angol nyelvű kézikönyvek vagy az íráspedagógiára és nyelvi támogatásra szakosodott egyetemi íráscentrumok (*writing centers*) kurzusanyagai kevés szót ejtenek az absztraktokról; általában néhány szempontot emelnek csak ki, mint például a hossz, a világosság, a jól megformáltság vagy a tanulmányok kicsiben való leképezése. A nyelvi megformálással kapcsolatban itt két példát említek, melyek a jelen tanulmány fókuszában lévő igeidőkre vonatkoznak. A University of Wisconsin - Madison Writing Center szétválasztja a társadalom és természettudományokra vonatkozó javaslatait az egyes retorikai mozzanatokhoz. A tájékoztató szerint a társadalomtudományokban a célok, módszerek, és az eredmények jelen, míg a korábbi kutatásra vonatkozó bevezető múlt időben íródjanak. A természettudományok esetében a célok és a kutatás fontosságának megjelölése jelen, ugyanakkor a korábbi kutatások, a módszerek és az eredmények bemutatása múlt időbe kerüljön. Az APA 7. kiadása szerint a szerzők használjanak jelen időt a levont következtetések vagy a folyamatosan alkalmazható eredmények leírására, míg múlt időt a mért konkrét változók vagy eredmények leírására. Látható, hogy már e két forrás is részben mást javasol, illetve nem térnek ki arra, hogy egyszerű jelen és múlt időre utalnak-e, vagy a két igeidő más aspektus szerinti változatai (például a

befejezett jelen) milyen szerepet kaphatnak. Az irodalmi áttekintésben fentebb láthattuk, hogy a múlt és jelen eltérő arányban, de megtalálható a főbb retorikai mozzanatokban és még tudományterületen belül is eltéréseket tapasztalhatunk az egyes mozzanatokban használt igeidőkkel kapcsolatban. Ezért egy jól letisztult vázat valószínűleg minden szerző kialakít magának, melyet egyrészt a saját olvasmányaira, általános és tudományos nyelvi ismereteire, előző publikációira, és a tudományos hagyományokra alapoz.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azonban azt a kérdést sem, hogy az idegen nyelvű szövegalkotás mennyire történik közvetlenül a célnyelven vagy sok esetben egy anyanyelven megírt szöveget ültetnek át a szerzők a célnyelvre, legtöbb esetben angolra. Nem ritka még manapság sem, bár számos helyen önplágiumnak tartják, hogy a szerzők két nyelven is megjelentetik ugyanazt vagy közel ugyanazt a munkát. Ilyen esetben találkozhatunk a szerző, vagy több szerző esetén az egyik szerző fordításával, de az angol nyelvű publikálási kényszer hatására gyakori a szakfordítók vagy anyanyelvi kutatók bevonása is az idegen nyelvű tanulmányok elkészítésébe (Károly, 2021; Penttilä és mtsai, 2021). Ha a mű végül csak angolul jelenik meg, akkor is sok esetben elkészülhet egy anyanyelvi változat, amit szintén a szerző(k) fordítanak le vagy más esetben fordítási vagy nyelvi ellenőrzési segítséget kérnek szakemberektől, vagy tapasztaltabb kollégáktól. A kutatók által végzett önfordításról viszonylag kevés tanulmány született. Pisanski Peterlin (2019) szlovén kutatókat interjúvolt meg és azt találta, hogy a kétnyelvű publikálás esetén a szerző és fordító, eredeti szöveg és fordítás, forrásnyelv és célnyelv közötti különbségek könnyen elmosódnak. Több résztvevő kiemelte, hogy a fordítás időigényes és nehéz feladat, és csak kevesen gondolták úgy, hogy ezzel a lépéssel lehetőség nyílik a figyelmesebb szövegellenőrzésre, és ezáltal javul a célnyelvi cikk tartalma is. Pahor, Smodiš és Pisanski Peterlin (2021) kifejezetten absztraktok fordítását vizsgálva feltárta, hogy sok esetben a nyelvi megformáltság szempontjából (pl. a szerző megjelenítése névmáshasználattal, passzív szerkezet, mellékmondatok, betoldás, kihagyás) a forrásnyelvi szlovén és a célnyelvi angol szövegek között jelentős eltérést tapasztalhatunk. Ez a tanulmány is különbségeket talált a megvizsgált öt tudományterület között és a megkérdezett négy szakfordító véleménye sem csengett teljesen egybe. Az általában nem derül ki, hogy a megjelent absztraktok milyen lépésekben készülnek, de a párhuzamos szerzői korpuszokat vizsgáló tanulmányok legtöbbször arra a konklúzióra jutnak, hogy sok angol nyelvű absztrakt más nyelvből készült fordítás. Ez azt jelenti, hogy a szöveg szerkezetét közvetlenül átültetik angolra, de egyes nyelvtani és szóhasználati választások is a forrásnyelv interferenciáját tükrözik, ami nem biztos, hogy megfelel az angol és/vagy a nemzetközi tudományos közösség elvárásainak (Lorés-Sanz, 2014, Von Bonn és Swales (2007). Von Bonn és Swales (2007) két francia szerzőt kérdezett a francia és az angol nyelvű párhuzamos absztraktjaik közötti jelentős eltérés okairól. Az időben későbbi verzió és a két nyelv közötti különbségeken túl a jobb hangzást, a szó szerinti fordítás elkerülését, valamint az elképzelt tudományos közösség elvárásait is megemlégették.

A fent említett fordítói vagy nyelvi ellenőrzési segítséget az utóbbi években egyre gyakrabban a szerzők a számítógéptől kapják. Az ingyenes fordítóprogramok egyre hatékonyabbak, és használatuk széles körben elterjedt. A mesterséges intelligencia-alapú írástámogató programok berobbanásával az utóbbi egy évben rohamos tempóban felcserélődni látszik a humán forrás a gépi segítségre, bár ez esetben is szükség van szerzői utómunkára. A jelen tanulmányban használt korpusz 2022-ig válogatta az összefoglalókat, így ezeket még nem érintette olyan jelentősen a mesterséges intelligencia által egy hosszabb szövegből létrehozott

kivonatok dilemmája, ugyanakkor már olvashatunk olyan tanulmányokat, amelyek ezt a jelenséget vizsgálják. Ezek a géppel előállított vagy ember által írt absztraktok minőségére és felismerhetőségére is kitérnek. Gao és mtsai (2022) például azt találták, hogy a számítógép által generált absztraktok homályosabbak, formulaszerűnek hatnak és nem képesek a folyóirat formai elvárásainak megfelelni. Ugyanakkor a mesterséges intelligencia-szűrők képesek ezeket az absztraktokat jól azonosítani és a kutatásba bevont olvasók is ki tudták szűrni átlagosan a 68%-ukat. Ezzel szemben Casal és Kessler (2023) nyelvész résztvevői csak 39%-ban ítélték meg helyesen az absztraktok szerzőségét. A kutatásban részt vevő folyóirat-szerkesztők egy részének pedig nem volt etikai jellegű kifogása a mesterséges intelligencia használatával szemben. A korai tapasztalatok és publikációk alapján azt a következtetést vonhatjuk le, hogy angol cikkek alapján generált absztraktok, bár időnként átmehetnek a humán olvasói szűrőn, nem tudják teljesen kiváltani a szerzői mérlegeléseket egy specifikusan az adott kutatásra mutató, informatív összefoglaló elkészítése során.

3. A kutatás célja és módszerei

A jelen tanulmány célja feltérképezni magyar alkalmazott nyelvészek által írt angol nyelvű folyóirat absztraktok retorikai szerkezetét és a három középső mozzanatban (*Célok, Módszerek és Eredmények*) a leggyakoribb igék, az igeidők, és a módbeli segédigék használatát. A vizsgálathoz két, egyenként 50 absztraktot tartalmazó korpuszt állítottam össze két vezető alkalmazott nyelvészeti tárgyú folyóiratról. Ez megegyezik a legtöbb hasonló kutatásban használt korpusz méretével vagy meghaladja azt. A magyar folyóiratokban közölt angol nyelvű absztraktok korpuszához az *Alkalmazott Nyelvtudomány* folyóiratot választottam, amely magyar és angol nyelven is közöl cikkeket. Mivel a kutatás fókuszában magyar szerzők által írt angol nyelvű absztraktok állnak, ezért a magyar tanulmányok mellett megjelenő absztraktokra koncentráltam, melyek csak angol nyelvű összefoglalókkal jelennek meg, magyarokkal nem, így fordítástudományi szempontból nem elemezhetők. Az angol nyelvű nemzetközi folyóiratokban közölt angol nyelvű absztraktok korpuszához az *Applied Linguistics* folyóirat cikkeiből állítottam össze, amely nemcsak címében azonos a magyar folyóirattal, hanem hasonlóan kiemelkedő szerepet tölt be a nemzetközi szinten, mint Magyarországon az *Alkalmazott Nyelvtudomány*. Fontos kiemelni, hogy nem volt célom a nemzetközi folyóirat absztraktjainak kiválasztásában a szerzők nemzetiségét, anyanyelvét vagy munkahelyét figyelembe venni, vagy megkísérelni csak angol anyanyelvű szerzőket találni. A referenciakorpuszt szándékosan nemzetközileg fogom említeni. Feltétel volt továbbá, hogy a beválogatott cikkek empirikusak legyenek, hogy minél inkább lehetőség legyen az ötmozzanatos modell vizsgálatára. A 2013 és 2022 közötti tíz éves periódusból a fenti kritériumnak megfelelő első 5-5 absztraktot válogattam be; amennyiben nem volt ennyi az adott évben az évenkénti kevesebb számot megjelentető magyar folyóirat esetében, akkor a következő vagy a megelőző évből emeltem be összefoglalókat. Fontos még megemlíteni, hogy mindkét folyóirat csak szószámot írt elő az absztrakthoz, egyéb módon nem orientálták a szerzőket. Ez alól láthatóan kivétel az *Alkalmazott Nyelvtudomány* 2022-es száma, amelyben hosszabb és részletesebb összefoglalókkal találkozunk, amelyek mindegyiket egy lineáris, 5 modelles struktúrát követ.

A retorikai elemzéshez a korpusz minden egyes összefoglalóját legalább kétszer kódoltam a QDA Miner lite program segítségével, a fenti ötlépéses modellek alapján. Miután a

korpuszaimat erre az öt mozzanatkategóriára osztottam, megvizsgáltam a mozzanatok százalékos előfordulását a teljes korpuszra vonatkozóan, valamint a mozzanatok számát az egyes absztraktokban. Megnéztem továbbá a makrostruktúrát is, például egyes mozzanatok többszöri előfordulását, a modellhez képest más sorrendben történő használatát, amelyre a szakirodalom is utal. A két korpusz eredményeit összevetettem és összehasonlítottam korábbi hasonló alkalmazott nyelvészeti fókuszú tanulmányokkal is. Az első elemzést követően, három hónap elteltével megismételtem az elemzést, apró módosításokkal, míg kialakult a végső eredmény. A kódolásban a tartalmi és lexikai elemek is segítségemre voltak. Korábbi absztrakt-elemzéseimhez hasonlóan itt is több esetben nehéz volt eldönteni az egyes mondatok vagy tagmondatok funkcióját (azok sematikussága miatt), így néhol a döntéshez szükséges volt a tanulmányok átolvasása is.

Ezután kódoltam a három leggyakoribb mozzanatban (*Célok*, *Módszerek*, *Eredmények*) a jelen és múlt idejű igéket, kiszámoltam százalékos előfordulásukat, felvéve a vizsgálatba a módbeli segédigék gyakoriságát is. Az igeidők keresése a korpuszok szófajok szerinti címkézését igényelte mozzanatokra lebontva, melyet a WebLicht nyelvészeti elemző programcsomag szófaji egyértelműsítőjének (POS tagger) segítségével végeztem el. Ez lehetővé teszi a ragozott igék egyszerű jelen, folyamatos jelen, befejezett jelen és egyszerű múlt idejű alakjainak, valamint a módbeli segédigéknek a kigyűjtését. E gépi keresések után kézzel ellenőriztem minden egyes konkordanciát, segítségül használva az online szabadon hozzáférhető <https://tense-sense-identifier.herokuapp.com/> oldalt is, amely a beillesztett szövegben előforduló igeidőket szín szerint kódolja, és így gyors vizualizációt tesz lehetővé. Mivel mindkét program apró kódolási hibákat tartalmaz, együttes használatuk a kézi ellenőrzéssel megbízható eredményt ad. Végül a Sketch Engine segítségével kigyűjtöttem a leggyakoribb 10-10 igét mindkét korpuszból, itt is mozzanatokra lebontva a vizsgálatot. Az AntConc konkordancia-elemzővel pedig az egyes igék gyakoriságát és szöveggörnyezetét tudtam ellenőrizni és a legszemléletesebb példákat kigyűjteni.

4. Eredmények és diszkusszió

4. 1. A mozzanatok előfordulása és korpuszszintű szöveglefedettsége

Az absztraktok ötmozzanatos eloszlásának eredményei a 3. táblázatban láthatók, amely azt mutatja, hogy négy mozzanat kiemelt jelentőségű ezekben az alkalmazott nyelvészeti összefoglalókban. Ezek voltak a *Bevezetés*, a *Célok*, a *Módszerek* és az *Eredmények* az ANY korpuszban, amelyek mindegyike az absztraktok több mint 70%-ában szerepelt, a *Célok* mozzanat a 96%-os eredménnyel elengedhetetlennek tűnik. Ezzel szemben az 5. mozzanat (*Tárgyalás*) az absztraktok csupán 24%-ában szerepelt. Ezek az eredmények csak részben vannak összhangban az AL korpusz arányaival, ahol a *Módszerek* és az *Eredmények* mozzanat az absztraktok több mint 90%-ban fordul elő (96 és 92%), de csak kevésbé marad el ettől a *Célok* 88%-a. Úgy tűnik, hogy míg az ANY korpuszban a 1. mozzanat, addig az AL korpuszban az 5. mozzanat hangsúlyos még. Ha szakirodalmi kitekintést teszünk, az eredmények általában véve összhangban vannak Dos Santos (1996), Pho (2008), Suntara és Usaha (2013) és Fatma és Yağiz (2020) eredményeivel, miszerint a 2., 3. és a 4. mozzanat kötelező (azaz eléri a 60%-ot). Ezek a kutatások is eltérő eredményeket találtak arra vonatkozóan, hogy a két szélső mozzanat opcionális-e. A fenti négy kutatás csak egyetlen esetben mért a bevezetőkre 74%-ánál magasabb

arányt, és inkább az 50% alatti számok a jellemzők. Tseng (2011) például három alkalmazott nyelvészeti folyóiratot hasonlított össze és azt találta, hogy az *Applied Linguistics*-ben többször fordult elő *Bevezetés* mozzanat, mint a másik kettőben (35%, 15% és 9%). A fenti eltérő eredmények oka talán annak tulajdonítható, hogy a jelen tanulmány csak az empirikus kutatások absztraktjait tartalmazza és nagyobb esetszámot, mint a többi kutatásé, amelyek fontos résznek tekintik a kutatás elhelyezését, míg mások, pl. Santos (1996) az empirikus mellett elméleti vagy összefoglaló tanulmányokat is tartalmazhatnak, amelyek inkább a célokra és módszerekre teszik a hangsúlyt. Hyland (2000a) azt is kimutatta, hogy a *Bevezetés* és a *Következtetés* mozzanatok használata az absztraktokban növekvő tendenciát mutat, amit az AL korpusz eredményei tükröznek is, de úgy tűnik, az ANY korpuszra a *Tárgyalás* nem annyira jellemző. Ez lehet a magyar nyelvű absztraktrírás hagyományainak az eredménye, de abból is következhet, hogy egy részletesebb bevezető után egyszerűen nem marad hely az eredmények tárgyalására, de ha igen, az sokszor csak sematikus jelenik meg. A 2022-es évből származó öt ANY absztrakt, amelyeknek a hossza és ötmozzanatos struktúrája jelentősen eltér a korábbi összefoglalóktól, azt bizonyítja, hogy amennyiben a szerzők támpontot kapnak az absztraktok megírásához és hosszban sincsenek annyira limitálva, sikeresen tudnak informatívabb absztraktot írni. A hossz fontosságát Tseng (2011) is megemlíti, kiemelve, hogy az ő AL korpuszában is hosszabbak voltak az absztraktok, mint a másik két vizsgált folyóiratban, és ez segíthette a szerzőket a négy- vagy ötmozzanatos összefoglalók írásában.

3. táblázat. A mozzanatok előfordulási aránya az absztraktokban

	Bevezetés	Célok	Módszerek	Eredmények	Tárgyalás
Alkalmazott Nyelvtudomány	74%	96%	74%	72%	24%
Applied Linguistics	56%	88%	96%	92%	78%

Ha megvizsgáljuk a százalékos előforduláson túl a mozzanatok teljes korpuszra vonatkozó arányát, szintén jelzés értékű információt kapunk arra vonatkozóan, mennyire hangsúlyosak ezek. A 4. táblázat értékei szépen kivetítik, hogy az *Eredmények* mozzanat a legnagyobb a korpuszokban a 31 és 30 %-os arányokkal. Ezt támasztja alá El-Dakhs (2018) kutatása is, aki presztízs alapján sorolt két csoportba nyolc alkalmazott nyelvészeti folyóiratot, és azt találta, hogy a nagyobb presztízzsel rendelkezőkben az *Eredmények* mozzanat átlagosan a leghosszabb. A magyar korpusz első három mozzanatának mindegyike a korpusz egyötödét teszi ki, míg a *Tárgyalás* csupán 3%-ot, miközben az AL korpusznak közel 14%-át fedi le a *Bevezetés*, a *Tárgyalásra* pedig 10% jut. Ezek azonban átlagos eredmények, amely számok mögött nagy egyedi eltérések vannak, mint ahogy azt a 4.2-es alfejezet példái is mutatni fogják.

4. táblázat. Az öt mozzanat teljes korpuszra vonatkoztatott szövegelfedettsége

	Bevezetés	Célok	Módszerek	Eredmények	Tárgyalás
Alkalmazott Nyelvtudomány	21,5%	21,3%	22%	31,4%	3,3%
Applied Linguistics	13,7%	22,1%	24,1%	29,9%	10,1%

4.2. A mozzanatok száma és makrostruktúrája

Érdeemes megnézni azt is, hogy hány mozzanattól áll össze egy absztrakt. Ahogy korábban említettem, és ahogy azt a szakirodalom is alátámasztja, nem szabad azt feltételeznünk, hogy az összefoglalók mind az öt mozzanatot tartalmazzák. Az 5. táblázat azt mutatja, hogy a leggyakoribbak a három vagy négy mozzanattípusát felhasználó absztraktok (bár egyazon összefoglalóban történő többszöri felhasználás miatt akár több egységből is állhatnak). Az AL korpuszban a leggyakoribb szám a négy, ami egybeesik Tseng (2011) eredményével. Az ANY korpusz esetében a három mozzanat alkalmazása a leggyakoribb, míg egy korábbi tanulmányomban (Doró, 2020) az *Alkalmazott Nyelvtudományban* a négy, a *Modern Nyelvoktatásban* a három mozzanatot találtam a leggyakoribb választásnak. A jelenlegi ANY korpuszban a magyar szerzők közül négyen egyetlen vagy kettő mozzanattól alkották meg az absztraktjukat, ami szintén hasonlít a 2020-as adatokhoz. Feltételezhető, hogy ezek az absztraktok nem kellően orientálják az olvasót, inkább csak témamegjelölést vagy kérdésfelvetést tartalmaznak.

5. táblázat. A felhasznált mozzanattípusok száma

Mozzanattípusok száma	1 mozzanat	2 mozzanat	3 mozzanat	4 mozzanat	5 mozzanat
Alkalmazott Nyelvtudomány	1	3	23	16	7
Applied Linguistics	0	1	12	27	10

Öt mozzanattól álló, lineáris absztrakttal az ANY korpuszban hétszer, míg az AL korpuszban ötször találkozunk. A lenti 1. példa egy olyan absztrakttal mutat, amelyben az öt mozzanat egymást követi, a felépítésük arányos, egy vagy két mondatból állnak, és a szerzők nyelvileg is egyértelműen jelzik a mozzanathatárokat (ezek a saját aláhúzott kiemeléseim).

(1) <M1> *The information content conveyed by speech contains other kinds of information as well as the communication message and its meaning. These contents, which often remain hidden and are revelatory of the speaker, may be interesting not only for researchers but for the everyday life.* <M2> *The aim of this study is to investigate the personality psychological background of these factors. Is there a relationship between the speech of a person and their personality? Are*

there any changes in the perception of a person with aging? <M3> In this study transcriptions were examined from two different points of view, i.e., from the perspectives of production and of perception. The relations between the features of the speech and the judgments assigned to the speaker by the listeners are statistically analyzed. <M4> Results show some connections between certain features of talk and judgments formed about personality. <M5> These findings provide a possibility of getting to know the impressions made only by the heard speech and of comparing them to the judgements of people of different ages. (ANY14)

A mozzanatok nem feltétlenül lineárisan jelennek meg, sok a fordított sorrend (ANY n=4, AL n=10) vagy a ciklikusság, azaz az egy absztraktban való többszöri visszatérés. A 2. példában egy olyan absztraktot látunk, amelyben a négy mozzanatból kettő kétszer is szerepel (célok, módszerek, célok (hipotézisek), eredmények, tárgyalás, eredmények), ezért ezt ciklikus absztraktnak nevezzük. A lenti absztrakt arra is jó példa, hogy sok esetben mondaton belül is változhatnak a funkciók, az első, célokat meghatározó mondat második fele egyben a célokra is utal már, hiszen részletes módszereket is tartalmaz.

(2) <M2>Possible connections between eye-contact and speech were examined <M3>in a trial based on recordings of 4 different people, 2 men and 2 women, all of them reading out the same short text. <M3> The recordings were submitted to volunteer listeners via the internet. <M2> It was hypothesized that listeners are either a, able to somehow detect eye-contact by hearing or b, they expect it at some particular points of the text (e.g. before commas). <M4> Although it seems that the listeners' hits are influenced by the readers' articulation tempo and pausing behavior, <M5> more research is needed to define what exactly affects the perception of listeners. <M4> Results, however, show that listeners are likely to perceive eye-contact and that its detection is not accidental. (ANY7)

Találhatunk egyéb érdekes mozzanatsorrendeket is, amelyekből lényegesen több van az AL korpuszban. Például a *Bevezetés-Módszerek-Tárgyalás* tagolású absztraktokból látszólag hiányoznak a célok és az eredmények, de ezeket kompenzálja egy hangsúlyosabb bevezető és módszereket bemutató rész, valamint az egész kutatás fontosságának hangsúlyozása az absztrakt végén. Több olyan absztrakttal is találkozhatunk az ANY korpuszban, amelyben kétszer is definiálnak a szerzők célokat és módszereket, ezt látjuk az M1, M2, M3, M2, M3, M4 vagy az M1, M2, M3, M4, M3, M2, M5 tagolásokban. Szintén érdekes választás a célok kijelölése, azután a háttér tárgyalása, majd ismét a célok megfogalmazása. A következő struktúrában hiányzik az explicit eredménymegnevezés, mintha maga a kutatás elhelyezése lenne a fontosabb: M2, M1, M2, M3, M5. Az AL összefoglalókban gyakori, hogy a *Célok* és *Módszerek* vagy a *Célok* és *Eredmények* összecsúsznak ugyanabba a mondatba, vagy akár át is fedik egymást (lásd 3. és 4. példa). Ez sokkal kevésbé jellemző az ANY korpuszra.

(3) <M3> This article presents results of two off-line comprehension tasks investigating the acceptability of unconventional and conventional metonymy by

native speakers of Korean and Spanish who speak English as a second language.
 <M2> *We are interested in discovering whether...*(AL29)
 (4) <M3> *This study used a stimulated recall approach to identify the content of inner thought categories of eight learning advisors-in-action during individual advising sessions. <M3> A grounded theory analysis of 800 thought units revealed <M4> a hierarchical structure ...*(AL42)

Az AL korpuszban szintén találunk példát két olyan absztraktra, ahol hosszú, többmondatos bevezető után a célok éppen hogy csak jelölve vannak. Itt a szerzők visszautalnak a bevezetőben tárgyalt kutatási ürré (*to address these issues; to fill these gaps*), majd ezt követi a *Módszerek* mozzanat (lásd az 5. példát; a kiemelések sajátjaim). Ezzel hangsúlyosabbá teszik a saját kutatásukat, kiemelik annak fontosságát, és valószínűleg jobban felkeltik az olvasó figyelmét, mintha egy arányosabb absztraktszerkezetet választottak volna.

(5) <M1>*In 1988 and 2006, Applied Linguistics published Low's and Littlemore and Low's seminal theoretical accounts of second language (L2) metaphoric competence (MC). Meanwhile, attempts to elicit metaphor-related skills/competences have been mixed. Instrumentation has varied in reliability, been limited in scope, and used arguably flawed reliability coefficients (McNeish 2018). Factor analysis, used in first language (L1) MC and other areas of L2 research (Loewen et al. 2009; Plonsky and Gonulal 2015), has not been used to explore latent L2 MC variables. <M2> **To address these issues**, <M3> *we developed a large battery of MC tests to elicit Low/Littlemore's constructs, administering it to 112 L1 Mandarin speakers of L2 English and 31 L1 English speakers...*(AL50)*

Ahogy arra számos korábbi tanulmány is rámutatott, a meglévő négy- vagy ötmozzanatos modellek ellenére eltérések lehetnek a mozzanatok elrendezését és gyakoriságát illetően. Ezek az eltérések összefügghetnek a tudományággal, de a vizsgált témával, a folyóirat elvárásaival, a szerző publikálási tapasztalatával és természetesen az egyéni írói stílusával is. Az eredmények alapján elmondható, hogy mindkét korpuszon belül találunk jelentős strukturális eltéréseket, tehát nem mondható ki, hogy egyik vagy másik választás az üdvöztető, vagy mindenképpen mintaként követendő. Az azonban bizonyosan kijelenthető, hogy a három mozzanatnál kevesebbet felhasználó absztrakt figyelemfelkeltésnek hasznos lehet, de önmagában nem ad teljes képet egy empirikus cikkről. Van olyan tudományterület, ahol ez hatékony vagy szokványos lehet vagy például konferencia-jelentkezéskor is elfogadott, amikor még nincsenek végleges eredmények. Az ebből készült későbbi cikknél azonban mindenképpen szükséges az átdolgozás (lásd pl. Doró, 2013). Ugyanakkor számos tudományterületen (pl. az egészségtudományokban) strukturált absztraktokat kérnek mind konferenciajelentkezéskor, mind kéziratok esetében. Ezek egységes felépítést és könnyebben átlátható tartalmat adnak az absztraktoknak. Ez a következő években elérheti a nyelvészetet is. Ahogy Okamura és Shaw (2014) rámutatnak, a nagy folyóiratkiadók törekednek a folyóirataik közötti egységes követelményekre, ami azt

jelenti, hogy a megadott absztraktkövetelmények nem feltétlenül fogják tükrözni a tudományági szokásokat, sokkal inkább a kiadókon belüli intézményi döntéseket.

4. 3. Leggyakoribb igék

A lenti táblázatok a három vizsgált retorikai mozzanatban (*Célok*, *Módszerek* és *Eredmények*) használt tíz leggyakoribb igét gyűjtik össze. Kiemelésre kerültek azok, amelyek mind a két korpusz listáiban szerepelnek. A *be* létige általános dominanciáján túl (mely sok esetben a passzív igealakok létrehozásához szükséges) többségében az egyes mozzanatok funkcióihoz igazodó igéket látunk. A *Célok* esetében a kutatás, vizsgálatra utaló igék a dominánsak (*investigate*, *examine*, *explore*), ezen túl az elkészült kutatás bemutatására utalnak gyakran a szerzők (*present*, *use*, *provide*) vagy a kutatás fókuszára, céljára (*focus*, *aim*, *learn*). Érdekes látnunk, hogy míg az *analyze* ige a magyar korpuszban a második leggyakoribb ige, ez a nemzetközi korpuszban sokkal kisebb esetszámmal fordul elő, és inkább a *Módszerek* mozzanatban használatos. Az is érdekes, hogy több magyar szerző a hipotéziseket emeli ki az *expect* (vár) igével, míg az *Applied Linguistics* szerzői közül többen a hozzátett szerzői értéket hangsúlyozzák az *argue* (érvel) igén keresztül (lásd 6. táblázat). Ez egybecseng Van Bonn és Swales (2007) érvelésével, mely szerint a francia és brit angol absztraktok között az egyik különbség, hogy a francia szerzők az mutatják be, hogy a kutatásuk mit próbál meg elvégezni, míg az angol absztraktok a miértekre kérdeznak rá és érvelnek. Az ANY korpusz *Célok* mozzanatában az *age* (örekszik, valamilyen életkort megél) ige minden esetben 3. alakban, jelzős szerkezetként fordult elő, a résztvevők életkorát jelölve (pl. *school-aged students*, *aged between 60-66*).

6. táblázat. A célok mozzanatban található 10-10 leggyakoribb ige

Alkalmazott Nyelvtudomány Célok mozzanat igéi		Applied Linguistics Célok mozzanat igéi	
be	52	be	27
analyze	13	investigate	16
investigate	9	examine	10
age	8	use	8
examine	7	explore	6
present	6	consider	6
focus	5	learn	5
aim	4	present	5
expect	4	argue	4
reflect	3	provide	4

A *Módszerek* mozzanatban is a *be* létige dominanciájával találkozunk, az ANY korpuszban közel dupla annyi előfordulással (lásd 7. táblázat). Ezen túl négy közös igét látunk a két tízes listában (*use*, *examine*, *measure*, *analyze*), amelyek mind az elvégzett elemzésekre utalnak, más gyakran használt igékhez hasonlóan (*compare*, *ask*, *assess*, *collect*, *draw*). A nemzetközi korpusz *speak* (beszél) igéje a résztvevők nyelvhasználatára utal. A *base* (alapul) ige főigeként

állítmányban nem, hanem a *based on*, illetve a *corpus-based*, *task-based*, *Latin-based* típusú jelzős szerkezetekben fordul elő mindkét korpuszban.

7. táblázat. A Módszerek mozzanatban található 10-10 leggyakoribb ige

Alkalmazott Nyelvtudomány Módszerek mozzanat igéi		Applied Linguistics Módszerek mozzanat igéi	
be	77	be	46
use	14	use	15
base	10	speak	7
have	8	examine	6
examine	7	analyze	5
measure	6	base	5
analyze	8	draw	5
compare	5	measure	4
play	4	assess	4
ask	4	collect	4

Az *Eredmények* mozzanat legtöbbet használt igéit a 8. táblázat foglalja össze. Leggyakrabban az eredmények általános bemutatásával indítanak a szerzők, amely sokszor a „*results show*” összetétellel és annak variánsaival valósul meg (lásd 8. táblázat). Így nem meglepő, hogy a létege után mindkét korpuszban a *show* (mutat) ige dominál, a nemzetközi korpuszban ennek több alternatíváját látjuk a *reveal*, *indicate* és *demonstrate* igékben (lásd 6-8. példa). Ezek mindegyike előfordul a magyar korpuszban is, de sokkal kisebb esetszámmal.

(6) *Multilevel analyses revealed differential effects for both interventions.* (AL 22)

(7) *Findings indicated an overall improvement of pragmatic competence over the period of eight weeks.*(AL 34)

(8) *The results demonstrate that spoken and written modalities are influenced differently by anxiety...*(AL 12)

8. táblázat. Az Eredmények mozzanatban található 10-10 leggyakoribb ige

Alkalmazott Nyelvtudomány Eredmények mozzanat igéi		Applied Linguistics Eredmények mozzanat igéi	
be	89	be	67
show	25	show	17
have	9	find	9
confirm	8	reveal	8
find	8	indicate	7
produce	7	learn	6
base	6	demonstrate	6
tend	5	use	5

appear	5	do	5
lengthen	4	speak	4

Szintén gyakori a *find* (talál) ige passzív szerkezetként történő használata (lásd 9. és 10. példa), és előfordul még a többes számú *we* névmású alany után (lásd 11. és 12. példa).

(9) *The specific interventions **were found** to be considerably more effective than the implicit intervention.* (AL15)

(10) *Some differences between male and female writers **were found**.* (ANY40).

(11) ***We found** a correlation of overt use of pragmatic markers ...* (ANY 33)

(12) ***We also found** that besides the well-known and frequently quoted influential factors in word recognition, there are some others, which may produce astonishing results.* (AL23)

Érdekes konkordanciával megvizsgálni a *confirm* (igazol, megerősít) és a *produce* (eredményez) igéket is, amelyek a lista élén szerepelnek a magyar korpuszban, de kevésbé gyakoriak a nemzetköziben. A *confirm* ige egyáltalán nem szerepel az *Applied Linguistics Eredmények* alkorpuszában, a *Módszerekben* is csak egyszer (13. példa). A magyar korpuszban viszont nyolcszor is előfordul, ahol előzetes elvárásokat vagy trendeket igazolnak az eredmények (14, 15. és 16. példa).

(13) *In order to **confirm the reliability** of T-unit length as a measure for Chinese...*(AL45)

(14) *The results of the research partly **confirm the trends** revealed in previous studies ...*(ANY5)

(15) *The results **confirmed our preliminary assumption** ...*(ANY 36)

(16) *Results did not **confirm any expected difference** ...* (ANY49)

A *produce* (produkál, létrehoz) ige a magyar korpuszban egy kivétellel beszédprodukcióra utal, egy esetben pedig a létrehozott eredményekre (17. és 18. példa).

(17) *... older children **produce less disfluencies** and oral reading errors than younger children ...*(ANY27)

(18) *We also found that besides the well-known and frequently quoted influential factors in word recognition, there are some others, which may **produce astonishing results**.* (ANY4)

4. 4. Igeidők és módbeli segédigék használata

A 9. táblázat az igehasználat különböző mintázatait mutatja a két alkorpuszban és a három mozzanatban. A gyakorisági számítások az egyszerű jelen idő dominanciáját mutatják, amelyet az egyszerű múlt követ. Mozzanatokra lebontva a tendenciák nagyon hasonlóak a két korpuszban, és általánosságban egyeznek Jiang és Hyland (2022) azon észrevételével, hogy a jelen idő az absztraktok elején a gyakoribb a tanulmány fontosságának a kijelöléséhez, míg a múlt idő a módszerek és eredmények leírásában elterjedt. A *Célok* mozzanat esetében szinte

azonos arányokat találunk a magyar és a nemzetközi absztraktokban. Erősen dominál a jelen idő 90 és 89%-kal, emellett hét, illetve nyolc módbeli segédige fordul elő. Ez viszont nem egyezik Dos Santos (1996) eredményeivel, aki 19% jelen, 35% múlt, és 43% módbeli segédige használatot datált a *Céloknál*. A szerző rámutat, hogy a múlt idő és a módbeli segédigék alkalmazása a feltételezéseket és általában az óvatos megfogalmazást segíthetik.

A célokat kijelölő leggyakoribb szerkezetre a 19. és 20. példa mutat jelen és múlt idejű változatot. A két igeidő választása egyenértékűnek is tűnhet, azonban a jelen általános érvényűvé teszi a kutatás és a megírt tanulmány céljait, míg a múlt idő hangsúlyozza, hogy egy elvégzett elemzésről van szó, nem annyira a megírt tanulmányra is vonatkozó célokról. A 20. példához hasonló múlt idejű (*the aim of the study was to*) szerkezettel azonban csak egyszer találkozunk az ANY korpuszban és kétszer az AL korpuszban.

(19) *The aim of this study is to investigate the difference between...* (ANY1)

(20) *The aim of this study was to investigate two disfluency phenomena in the spontaneous speech of Hungarian learners of Spanish...* (ANY32)

9. táblázat. Jelen és múlt idejű igeidők száma és aránya valamint a módbeli segédigék száma a három leggyakoribb mozzanatban

Igeidők és modálisok	ANY célok	AL célok	ANY módszerek	AL módszerek	ANY eredmények	AL eredmények
Egyszerű múlt	11(10%)	12(11%)	62 (53%)	50 (49%)	53 (31%)	59 (38%)
Egyszerű jelen	94 (85%)	91 (85%)	54 (46%)	52 (51%)	117 (68%)	96 (62%)
Befejezett jelen	2 (2%)	3 (3%)	1 (1%)	0	3 (2%)	0
Folyamatos jelen	2 (2%)	1 (1%)	1 (1%)	0	0	0
Modális segédigék	7	8	5	0	13	5

ANY = Alkalmazott nyelvtudomány, AL = Applied Linguistics

Ha az egyszerű jelenen és az egyszerű múlton kívüli megoldásokra tekintünk, a befejezett jelen az első szembetűnő választás. A számszerűsített adatok azt sugallják, hogy itt sincs jelentős eltérés a két korpusz között, azonban érdemes a konkrét példákat szemügyre vennünk. Az AL korpuszban két szerző használ befejezett jelent, mindketten előző kutatások eredményeire utalnak vele (21. és 22. példa).

(21) *A T-unit, which **has been found** the most satisfactory unit of analysis for measuring L2 development in English* (AL1)

(22) *This article argues that ... the methods of data collection, treatment, and analysis in word association tests **have** hitherto **been inconsistent**. We demonstrate that this inconsistency **has resulted** from inadequate control, in previous studies.* (AL10)

A magyar szerzők közül is ketten választottak a célok leírásához befejezett jelent, azonban míg a 23. példa korábbi tanulmányokra utal, addig a 24. példában nem indokolt a választás, szokványosabb az elvégzett kutatásra egyszerű múlttal utalni. Ez a választás itt lehet a szerző általános angol nyelvi ismereteinek az eredménye, mivel a mindennapokban a befejezett jelent használjuk a pontos idővel nem jelölt múltbeli cselekvésekre. A 23. példa önmagában nézve kódolható lehetne *Bevezetés* mozzanatként is mivel háttérinformációt ad, elhelyezi a tanulmányt a korábbi kutatásokhoz képest és hangsúlyozza a kutatási úrt, amit az adott tanulmány betölteni szeretne. A *Bevezetés* mozzanatra különösen jellemző a befejezett jelen használata, Tseng (2011) például hangsúlyozza, hogy az általa vizsgált korpuszban a jelen időt használó *Bevezetés* mozzanatok több mint fele befejezett jelentet alkalmazott.

(23) *To the authors' knowledge, this question **has not yet been studied** before.* (ANY46)

(24) *In this paper the current situation of native peoples in Dudinka **has been analysed**, in the light of the research questions.* (ANY45)

A folyamatos jelen a vizsgált anyagban összesen négyszer fordul elő. Az egyetlen AL korpusz példa a célok leírásában jelenik meg, ahol valóban egy időben elnyúló folyamatot hangsúlyoz (25. példa). Ezzel szemben az ANYkorpusz három példája a szerzőt teszi meg alanynak, aki éppen a kutatást végzi. Ez szokatlan megoldás, amire nem találunk példát sem az AL korpuszban, sem más tanulmányban. Nagy valószínűséggel „a tanulmányomban arra keresem a választ” magyar bevezető tagmondat tükörfordításának az eredménye lehet ez a 26. példában, melyben egy általános angol nyelvhasználatból átemelt folyamatos jelent tartott indokoltnak a szerző. Ezzel azonban inkább kollokvialisnak hat a szövege. Hasonló hatást kelt néhány mondattal később ugyanezen szerző megjegyzése a *Módszerek* mozzanatban arról, hogy az adott tanulmányban eredményeket publikál (lásd 27. példa). Az ezek kihagyásával felszabaduló szószámot inkább a módszerek részletesebb leírására lehetett volna fordítani.

(25) *The study considers whether the companies acknowledge their reputation as villains in the global climate narrative, or whether **they are** discursively **shying away** from this script.* (AL58)

(26) *In my research **I am looking for** an answer regarding how secondary school-aged children's language attitude ...* (AL8)

(27) ***I am publishing** the results of my research's questionnaire survey in this study ...* (AL8)

A *Módszerek* és *Eredmények* mozzanatokban az egyszerű jelen és az egyszerű múlt együttesen az AL alkorpuszok ragozott igéinek 100%-át adják, és az ANY alkorpuszaiban is dominál a két fő igeidő. Ez összességében hasonlít korábbi tanulmányok megállapításaihoz, azonban a két fő igeidő arányában jelentős eltérést találunk: Dos Santos (1996) például a *Módszereknél* 96%-os, míg az *Eredményeknél* 78%-os egyszerű múlt idő dominanciát talált. Ezzel szemben a jelen

kutatásban körülbelül a múlt idő a ragozott igék felét teszik ki a *Módszereknél* és közel egyharmadát az *Eredményeknél*. Tseng (2011) teljesen egymásnak ellentmondó trendeket talál az általa vizsgált három alkalmazott nyelvészeti folyóirat között, bár eredményeit erősen befolyásolhatták a kismintás, csupán 10 absztraktból álló korpuszai. A szerző nem tudott pontos okokat megnevezni arra vonatkozóan, hogy mi lehet ennek a nagy különbségnek az oka. Megpróbálta az anyanyelviség oldaláról közelíteni meg a kérdést, de arra a következtetésre jutott, hogy az anyanyelvi és nem anyanyelvi szerzők között minimális a különbség, ráadásul folyóiratonként és mozzanatonként eltérő eredményeket kapott. Ugyanakkor megállapíthatjuk, hogy az áttekintett kutatások közül Tseng *Applied Linguistics* folyóíratra vonatkozó eredményei hasonlítanak leginkább a jelen kutatás mindkét korpuszához.

A *Módszerek* és *Célok* mozzanatokban a fenti folyamatos jelenben álló mondaton túl (27. példa) csak néhány befejezett jelen idejű alakkal találkozunk. Érdekes ezeket a példákat is áttekinteni, hogy lássuk lehetséges funkciójukat. A 28 és 29. példa is azt sugallja, hogy a szerző az általános angol nyelvhasználati szabályokat ültette át a tudományos angolra, mely szerint pontos időpontra való utalás hiányában befejezett jelent használunk, azonban a tudományos angol itt egyszerű múltat kívánna meg.

(28) *In order to detect these characteristics, **we have carried out** a quantitative analysis,...* (ANY50)

(29) *The results **have confirmed** our preliminary assumption as the ratio of grammatical mistakes ...* (ANY25)

Az igeidőkön túl a módbeli segédigék használata is egy olyan kulcsfontosságú kérdés, amely befolyásolja, hogy a közvetített tartalmat az olvasó hogyan értelmezi. Funkciójukat tekintve leginkább a bizonytalanság (angolul *hedging*) kifejezésére vagy a jövő időre utalásra szolgálnak (Salager-Meyer, 1992, Kwary, Kirana & Artha, 2017, Tseng, 2011). Karpanov (2022) AL korpuszában a *can* módbeli segédige társult a *suggest* (javasol) igével; ezek együtt még jobban utalnak az óvatos megfogalmazásra, ami viszont a jelen AL korpuszban nem található meg. A módbeli segédigék közül Karpanov az öt leggyakoribbnak a következőket találta: *can*, *may*, *will*, *could* és *might*. Sajnos a szerző mozzanatok szerint nem tárgyalja a módbeli segédigékszerépét.

A *can* esetében azt találjuk, hogy a két korpuszban ez a leggyakoribb módbeli segédige, összesen tizennyolcszor szerepel a célok vagy az eredmények leírásában (ez megegyezik a korábbi tanulmányokban publikált gyakorisági adatokkal, lásd pl. Kwary, Kirana & Artha, 2017). Ebből négyszer az ANY és háromszor az AL *Célokban*, valamint nyolcszor az ANY és háromszor az AL *Eredményekben* olvashatjuk őket. Mindkét korpuszban előfordul a szakirodalomban is publikált bizonytalansági funkció (lásd 30 és 31. példa). Ezen kívül képességet és lehetőséget is kifejezhet a *can* segédige, amit a 32. példa illusztrál. Ennek egyik változata az olvasót is bevonó, többes szám első személyű névmást használó kijelentések, elsősorban az eredmények értékelésében (lásd 33. példa). A *can* múlt idejű alakja, a *could* ötször szerepel, de csak az ANY korpuszban, háromszor a *Célokban*, kétszer az *Eredményeknél*, a bizonytalanságot és képességet kifejező jelentésben.

(30) *F3 formant values than Chinese speakers, which **can** be attributed to higher absolute F2 values in Hungarian speakers.* (ANY20)

(31) *...this study examines dynamic origins and functions of multiple responses to teachers initiations, which **can** be considered as an intrinsic type of pedagogical interaction in ESL and EFL classroom talk ...* (AL7)

(32) *In this study, we argue that such similarity **can** inform the machine learning prediction of linguistic and cross-cultural diversity* (AL50)

(33) *Thus we **can** conclude that Hungarians produced ...* (ANY20)

A *may* módbeli segédigével összesen kilencszer találkozunk, az ANY korpuszban egyszer a *Célok*-nál, egyszer a *Módszerek*-nél és háromszor az *Eredmények*-nél, míg az AL korpuszban egyszer a *Célok*-nál és háromszor az *Eredmények*-nél. A *can* mellett a *may* feladata is a bizonytalansági funkció, az eredmények lehetséges értelmezésének a jelölése (lásd 34. és 35. példa), amit Hyland (2000b) is kiemel.

(34) *Results revealed that tonal pattern distributions were significantly different between sentence proverbs and matched control sentences, with proverbs generally showing a 'less stress' tonal pattern, which **may be interpreted** as proverb specific.* (AL 27)

(35) *We also found that besides the well-known and frequently quoted influential factors in word recognition, there are some others, which **may produce** astonishing results.* (ANY4)

A *will* módbeli segédigét háromszor használták: egy-egy szerző a két korpuszból a hipotézisek és egy ANY absztrakt a módszerek megfogalmazásához. Ez utóbbi a tanulmány készítésének lépéseit hangsúlyozza és jövő idejű cselekményként jelöli meg a konklúzió levonását (lásd 36. és 37. példa). Min (2010) is talált néhány hasonló jövő idejű célmeghatározást és ő is úgy véli, hogy ez szokatlan megoldás, mivel azt sugallja, hogy a cikket egy, az absztrakt megírásának pillanatában még befejezetlen munkaként lehet értelmezni. Ezzel kapcsolatban érdemes megjegyeznünk, hogy egy másik szerző a teljes kutatását jövő idejű perspektívába helyezte a *going to* szerkezet használatával (lásd 38. példa). Ez a jövőidejűség inkább jellemző szóbeli konferencia előadás bevezetőjére, de nem anyanyelvi szerzőknél megtalálható bevezetőkben is.

(36) *Our hypothesis was that the frequency, the types and the correction of grammatical mistakes is strongly influenced by the age of the children and the grammatical stage of the child's grammatical awareness. Consequently **there will be differences** among the grammatical mistakes both in quantitative and qualitative aspects in different periods of the mother tongue acquisition process.* (ANY28)

(37) *The abovementioned conclusions **will be drawn** after examining the most critical phonetic and phonological differences between...* (ANY52)

(38) ***I am going to analyze** whether changes in society and in economy, connected to the change of regime in Hungary in the 1990's, were reflected in word association databases.* (ANY32)

A *should* segédige háromszor szerepel, egyszer az ANY és kétszer az AL korpuszban, viszont a szakirodalomban publikált erős bizonytalansági funkció mellett (39. példa) inkább nyomatékositásként (40. példa) is, amit a *suggest* (javasol) és az *argue* (érvel) igeik választása is megkülönböztet. Az *argue* és a *should* együtt a 40. példában inkább erősíti a tanulmány fő

célját, minthogy tompítaná azt. Karpanov (2022) tanulmányával ellentétben a *might*, a *must*, a *shall* vagy a *would* segédige nem található meg egyik korpuszban sem.

(39) *It is suggested that the stage of familiarity of speakers **should be regarded** as one key factor when examining language in interaction and understanding.* (AL19)

(40) *This study argues that an organic complexity measure **should avoid** the assumption of clause subordination and instead consider the typological features of the target language.* (AL53)

Ahogy korábbi kutatások is rámutatnak, a nyelvi megfogalmazás sokat finomíthat az adott retorikai egység funkcióján és az üzenet pontosságán. Mind az igeválasztás, mind az igeidők orientálhatják az olvasót azzal kapcsolatban, hogy a szerző hogyan helyezi el a tanulmányát a korábbi kutatásokhoz képest, és milyen módon értelmezi az adatait.

5. Összefoglalás és kitekintés

A jelen tanulmány két folyóiratból nyert korpuszon vizsgálta az alkalmazott nyelvészeti folyóiratokban megjelent absztraktok retorikai felépítését és igehasználatát. A szerkezeti felépítés tekintetében mindkét folyóirat összefoglalói variabilitást mutatnak mind a felhasznált mozzanatok számában, mind azok sorrendiségében. A mozzanatok előfordulása eltérő arányú a két korpuszban, de szöveglefedettségük korpuszszinten hasonló a *Célok*, a *Módszerek* és az *Eredmények* esetében. Összességben elmondható, hogy a magyar szerzők angol összefoglalóinak retorikai szerkezete megfelel az angol tudományos diskurzusközösség normáin alapuló nemzetközi konvencióknak. Ugyanakkor a magyar szerzőknél nagyobb hangsúly kerül a bevezetésre és célokra, de kevesebb az értelmezésre, kitekintésre, mint a nemzetközi korpuszban. Az ANY összefoglalói lineárisabbak, mint az AL-é, amelyek között mondatszerkezetileg és retorikai szerkezetben is nagyobb kreativitást látunk. A magyar nyelvészek által készített absztraktok retorikailag kevésbé összetettek, mint az angol absztraktok. Hasonló konklúzióra jutott Diani (2014) is, aki olasz nyelvészek olaszul írt absztraktjait vizsgálta. Diani szerint ezek a különbségek több szociokulturális tényezővel magyarázhatók, mint például az eltérő kulturális minták, illetve a tudományos íráskultúra hatása (vagy annak hiánya). Valószínűleg ehhez még hozzájárul az angol nyelvtudás, a publikációs tapasztalat és az absztraktírásra fordított figyelem is.

Igehasználat tekintetében is sok hasonlóságot látunk a két korpusz között. A főbb igeidők aránya közel azonos, és csak néhány szerző alkalmazott szokatlan választást vagy jelölt az adott igeidővel vagy módbeli segédigével mást, mint amit egy tapasztaltabb vagy anyanyelvi szerző tenne. A fenti példák azt mutatják, hogy az általános és tudományos angol nyelvhasználat többször összecsúszik, ami egy szóbeli prezentációban elfogadható, de egy tanulmányban értelmezési problémákhoz vagy negatív megítéléshez is vezethet.

A két felhasznált folyóirat és a korpusz mérete olyan korlátokat jelent, amelyeket számos más szerző is leírt. Ahogy Swales (2004) és Van Bonn és Swales (2007) rámutatnak, bár gyakori a kutatásokban, kétséges, hogy a „nagy” angol nyelvű folyóiratok és a más nyelven publikáló „kicsik” között mennyire jó választás összehasonlításokat végezni. Az elfogadott és visszautatított kéziratok aránya, a szerkesztői gyakorlatok és az olvasóközönségük is jelentősen eltérnek, ami befolyásolja, hogy mi kerül publikálásra, de azt is, ahogy a szerzők az elképzelt

leendő olvasóiknak írnak. Hasonló dilemmákba futunk bele kevésbé tekintélyes angol nyelvű nyelvészeti folyóirat kiválasztásánál is. Folyóiratok között jelentős eltéréseket találtak korábbi tanulmányok, az *Applied Linguistics* ugyanakkor gyakran szerepel hasonló kutatásokban, így a korábbi retorikai vagy nyelvi eredmények összevethetők voltak a saját AL korpuszom eredményeivel.

Egyetlen folyóirat esetében sem látunk bele teljes mértékben, hogy a szerkesztők vagy bírálók milyen mértékben szerkesztik át nyelvileg a beküldött absztraktokat. Az azonban valószínű, hogy nemzetközi publikálás esetén egy angol absztrakt nagyobb hatással van a beválasztásra, mint egy részben helyi kutatói közösségnek publikáló folyóirathoz beküldött angol kiegészítő absztrakt. Egy kisebb nyelven írt tanulmányt biztosan a tanulmány nyelvén, az adott szűkebb, jelen esetben magyar kutatói közösség tagjai bírálják el, akik toleránsabbak a szerző angoljával szemben. Itt az absztrakt helyett a teljes művön van bírálatkor a hangsúly, kevésbé valószínű az absztrakt alapján történő azonnali szűrés, és nagyobb szabadságot kap a szerző az absztrakttal vagy annak módosításával kapcsolatban.

Az absztraktok olvasása közben világossá vált, hogy a módszerek és eredmények sokszor sematikusak. Több a leíró jellegű vagy az empirikus kutatáshoz képest hiányosnak tűnő összefoglaló, amely így nem valósítja meg az angol nyelvű összefoglaló információk célját. A további kutatási irányokat tekintve érdemes lesz kibővített nyelvi és tartalmi elemzést is végezni a korpuszon.

A párhuzamos magyar-angol absztraktok értékes forrást jelenthetnek az eltérő nyelvi, kulturális valamint a magyar tudományos írás gyakorlatából következő okok feltárására is. Szerzők bevonásával írásstratégiai kérdésekre is pontosabb választ kaphatunk. Egy későbbi tanulmányban érdemes lesz azt is megvizsgálni, hogy a hasonló kutatásból származó korpuszadatokat hogyan lehet beépíteni doktoranduszoknak és kutatóknak szánt tudományos íráskészség oktatásba.

Források

- Anthony, L. (2023). AntConc (Version 4.2.4) [Computer Software]. Tokyo, Japan: Waseda University. Elérhető: <https://www.laurenceanthony.net/software>
- APA. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association*, 7th ed. Washington: American Psychological Association.
- Árvay A., & Tankó Gy. 2004. A contrastive analysis of English and Hungarian theoretical research article introductions. *IRAL*, 42(1), 71–100. <https://doi.org/10.1515/iral.2004.003>
- Bhatia, V. (1993). *Analyzing genre: Language use in professional settings*. Longman.
- Campbell, M. (2019). Teaching academic writing in higher education. *Education Quarterly Reviews* .2(3), 608–614. <https://doi.org/10.31014/aior.1993.02.03.92>
- Casal, J. E., & Kessler, M. (2023). Can linguists distinguish between ChatGPT/AI and human writing?: A study of research ethics and academic publishing. *Research Methods in Applied Linguistics*, 2(3), 100068. <https://doi.org/10.1016/j.rmal.2023.100068>

- dar, S., & Soleh, K. (2022). Move structure and verb tense in EFL research paper abstracts : A corpus-based study. *The Journal of AsiaTEFL*, 19(4), 1320–1328. <https://doi.org/10.18823/asiatefl.2022.19.4.13.1320>
- Diani, G. (2014). On English and Italian research article abstracts: Genre variation across cultures. In: Bondi, M. és Lorés-Sanz, R. (szerk.) *Abstracts in academic discourse: Variation and change*. Bern: Peter Lang. 65–84.
- Doró, K. (2013). The rhetoric structure of research article abstracts in English studies journals. *Prague Journal of English Studies*, 2(1), 119–139. <https://doi.org/10.2478/pjes-2014-0013>
- Doró, K. (2014). Verb tenses and hedging in published and unpublished applied linguistics research paper abstracts. In J. Horváth, & P. Medgyes (Eds.), *Studies in Honour of Marianne Nikolov*. Pécs: Lingua Franca Csoport, 356–369.
- Doró, K. (2020). Alkalmazott nyelvészeti tárgyú cikkek angol nyelvű összefoglalóinak retorikai szerkezete: magyar és nemzetközi folyóiratok összehasonlító elemzése In: Fóris, Ágota; Böleskei, Andrea; Dér, Csilla Ilona; Csontos, Nóra (szerk.), *Nyelv, kultúra, identitás. Alkalmazott nyelvészeti kutatások a 21. századi információs térben: II. Pragmatika, diskurzuselemzés, interkulturális kommunikáció*.
- Dos Santos, M. B. (1996). The textual organization of research paper abstracts in applied linguistics. *Text*, 16(4), 481–99. <https://doi.org/10.1515/text.1.1996.16.4.481>
- El-Dakhs, D. A. S. (2018). Comparative genre analysis of research article abstracts in more and less prestigious journals: Linguistics journals in focus. *Research in Language (RiL)*, 16(1), 47–63. <https://doi.org/10.2478/rela-2018-0002>
- Fatma, K. A. Y. A., & Yağiz, O. (2020). Move analysis of research article abstracts in the field of ELT: A comparative study. *Journal of language and linguistic studies*, 16(1), 390–404. <https://doi.org/10.17263/jlls.712854>
- Gao, C. A., Howard, F. M., Markov, N. S., Dyer, E. C., Ramesh, S., Luo, Y., & Pearson, A. T. (2022). Comparing scientific abstracts generated by ChatGPT to original abstracts using an artificial intelligence output detector, plagiarism detector, and blinded human reviewers. *BioRxiv*, 2022–12. <https://doi.org/10.1101/2022.12.23.521610>
- Götz, A. (2015). Magyar és angol absztraktok retorikai szerkezetének elemzése. *Fordítástudomány*, 17(2), 88–116.
- Grammatical Tense and Meaning in Context*. <https://tense-sense-identifier.herokuapp.com/> (Hozzáférés: 2023. november 10.)
- Hanidar, S. (2016). *Rhetorical patterns, verb tense, and voice in cross disciplinary research article abstract*. *Jurnal Humaniora*, 28(1), 12. <https://doi.org/10.22146/jh.v28i1.11410>
- Hyland, K. (2000a). *Disciplinary discourse: Social interactions in academic writing*. London: Longman.
- Hyland, K. (2000b). Hedges, boosters and lexical invisibility: Noticing modifiers in academic texts. *Language awareness*, 9(4), 179–197. <https://doi.org/10.1080/09658410008667145>

- Jiang, F. K., & Hyland, K. (2022). “The datasets do not agree”: Negation in research abstracts. *English for Specific Purposes*, 68, 60–72. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2022.06.003>
- Jiang, F. K., & Hyland, K. (2023). Changes in research abstracts: Past tense, third person, passive, and negatives. *Written Communication*, 40(1), 210–237. DOI: <https://doi.org/10.1177/07410883221128876>
- Károly, K. (2021). Láthatatlan fordítás? *Fordítástudomány*, 23(1), 21–48. <https://doi.org/10.35924/fordtud.23.1.2>
- Kapranov, O. (2022). Modal verbs in research article abstracts in applied linguistics: Juxtaposing discursive practices of the inner and outer circles of English. *East-West Cultural Passage*, 22(2), 6–34. <https://doi.org/10.2478/ewcp-2022-0013>
- Kwary, D. A., Kirana, A., & Artha, A. F. (2017). The distribution of verb tenses and modals in journal articles’ abstracts. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 35(3), 229–244. <https://doi.org/10.2989/16073614.2017.1373366>
- Lorés, R. (2004). On RA abstracts: from rhetorical structure to thematic organisation. *English for Specific Purposes*, 23(3), 280–302. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2003.06.001>
- Lorés-Sanz, R. (2014). Lost (and gained) in translation: A contrastive (English/Spanish) analysis of rhetorical and lexicogrammatical patterns in sociology RA abstracts. *Abstracts in academic discourse: Variation and change*, 85–109. <https://doi.org/10.3726/978-3-0351-0701-2/14>
- Márta, A. (2018). A tudományos kommunikáció interkulturális kihívásai a XXI. században. *Vezetéstudomány-Budapest Management Review*, 49(10–11), 105–111. <https://doi.org/10.14267/veztud.2018.10.10>
- Min, H. (2010). A cross discipline comparison of tense choices in research abstracts. *English Teaching*, 65(4), 41–58. <https://doi.org/10.15858/engtea.65.4.201012.41>
- Neumayer D. (2009). Tudományos közlemények a fizikában: Műfaj alapú vizsgálat. In: *III. Alkalmazott Nyelvészeti Doktorandusz Konferencia*. AlkNyelvDok. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézet. 109–122.
- Neumayer D. (2014). Kulturális különbségek a tudományos cikkek szerkezetében. *Fordítástudomány*, XVI(2), 37–54.
- Okamura, A., & Shaw, P. (2014). Development of academic journal abstracts in relation to the demands of stakeholders. *Abstracts in academic discourse: Variation and change*, 287–317. <https://doi.org/10.3726/978-3-0351-0701-2/25>
- Pahor, T., Smodiš, M., & Pisanski Peterlin, A. (2021). Reshaping authorial presence in translations of research article abstracts. *ELOPE: English Language Overseas Perspectives and Enquiries*, 18(1), 169–186. <https://doi.org/10.4312/elope.18.1.169-186>
- Penttilä, E., Lång, J., Riionheimo, H., Suokas, J., & Vottonen, E. (2021). Multilingual communication in a researcher's work: Preliminary results of a questionnaire survey. *MikaEL*, 14, 62–81.

- Pho, P. Z. (2008). Research article abstracts in applied linguistics and educational technology: A study of linguistic realizations of rhetorical structure and authorial stance. *Discourse Studies*, 10(2), 231–250. <http://dx.doi.org/10.1177/1461445607087010>
- Pisanski Peterlin, A. (2019). Self-translation of academic discourse: The attitudes and experiences of authors-translators. *Perspectives*, 27(6), 846–860. <https://doi.org/10.1080/0907676x.2018.1538255>
- Salager-Meyer, F. (1992). A text-type and move analysis study of verb tense and modality distribution in medical English abstracts. *English for specific purposes*, 11(2), 93–113. [https://doi.org/10.1016/s0889-4906\(05\)80002-x](https://doi.org/10.1016/s0889-4906(05)80002-x)
- Swales, J. (1990). *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swales, J. M. (1981). *Aspects of article introductions*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Swales, J. M., & Feak, C. B. (2004). *Academic writing for graduate students*. (2nd ed.). Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Tseng, F. (2011). Analyses of move structure and verb tense of research article abstracts in applied linguistics journals. *International Journal of English Linguistics*, 1(2), 27. <https://doi.org/10.5539/ijel.v1n2p27>
- Tverdokhlebova, I., & Makovskaya, L. (2022). Abstract writing: Challenges and suggestions for non-English researchers. *Humanising Language Teaching*, 24(4).
- UW-Madison Writer's Handbook. University of Wisconsin – Madison Writing Center <https://writing.wisc.edu/handbook/> (Hozzáférés: 2023. március 10.)
- Van Bonn, S., & Swales, J. M. (2007). English and French journal abstracts in the language sciences: Three exploratory studies. *Journal of English for Academic Purposes*, 6(2), 93–108. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2007.04.001>
- Veszelszki, Á. (2018). Konkrétan az absztraktól. *JEL-KÉP: Kommunikáció Közvélemény Média*, 2018(4), 71–86. <https://doi.org/10.20520/jel-kep.2018.4.71>

English-language title and abstract

Rhetorical structure and verb use in English abstracts: A comparison of Hungarian and international linguistics articles

In recent years, there has been a wealth of studies on abstracts published in different disciplines, languages and countries. Most of these have been concerned with the rhetorical construction of abstracts, but increasing attention is being paid to their linguistic realization, including the use of verbs. However, the analysis of English-language abstracts published by Hungarian authors is very limited. This study analyzes English-language abstracts published in two renowned applied linguistics journals, the Hungarian *Alkalmazott Nyelvtudomány* and *Applied Linguistics*. Two times 50 abstracts have been chosen from the period between 2013 and 2022. The Hungarian abstract corpus contains English abstracts

published alongside Hungarian-language studies. These abstracts should make the published works comprehensible to non-Hungarian speakers and understandable on their own, so their formulation is particularly important. The study first reviews the rhetorical structures and then examines the use of verbs, verb tenses and modal auxiliaries separately in the three most frequently occurring rhetorical moves (aims, methods and results). The results show that the majority of Hungarian authors use structural solutions similar to the English reference corpus, although they have fewer moves and a more linear structure. The proportion of present and past tenses is almost identical in the two corpora, with the present tense dominating. Some of the Hungarian authors use individual solutions, which tend to have a colloquial effect. I hope that this research will serve as a useful reference for Hungarian researchers to improve their academic writing awareness.